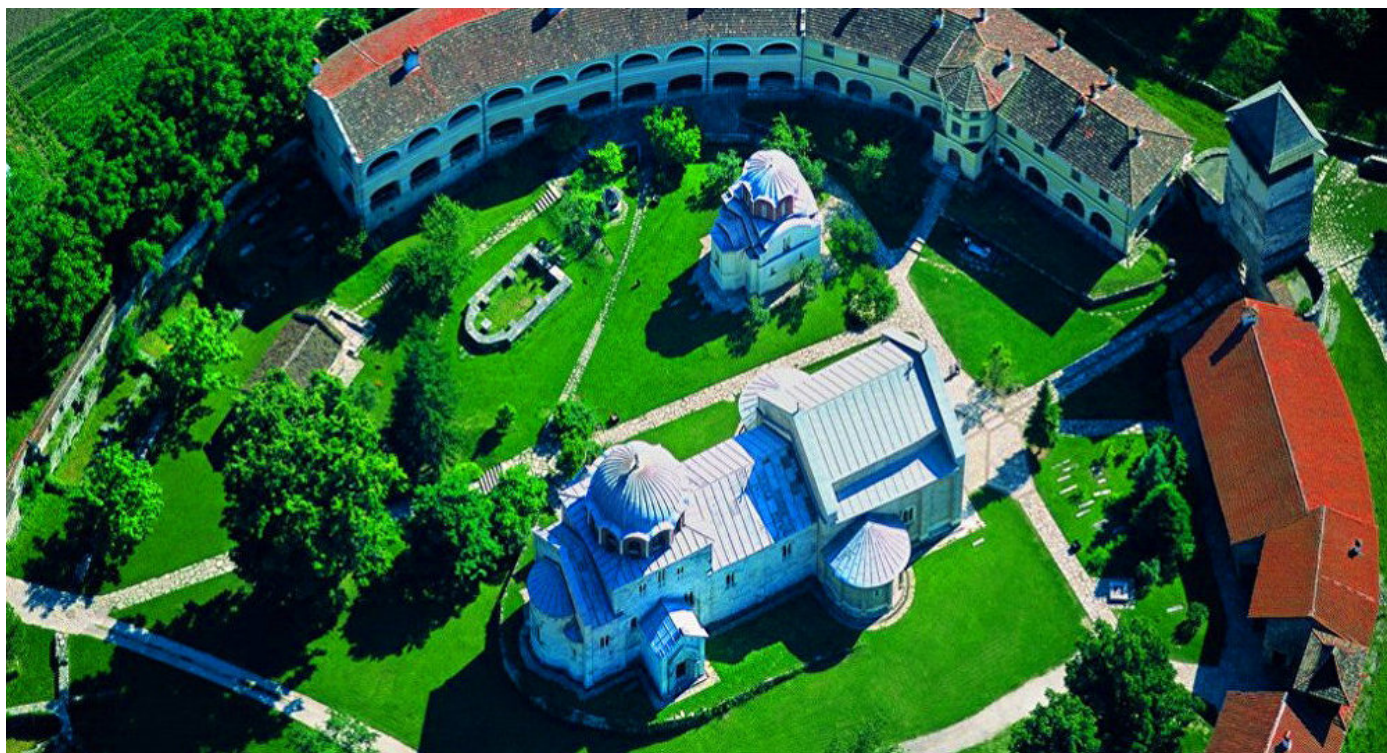

Србија је Студеницу, која је на Унесковој листи светске културне баштине, кандидовала за заштиту културних добара у случају оружаног сукоба. То не треба да чуди гледајући слике са Блиског Истока. Како ћемо, без наше прошлости, знати да смо то ми, речи су америчког књижевника Џона Стајнбека. Данас звуче пророчки.

Амбасадор Србије у Унеску Дарко Танасковић ових дана је предао документацију о манастирском комплексу Студеница са предлогом да буде стављен на листу заштићених културних добара у случају оружаног сукоба, сазнаје Спутњик. Студеница је већ културно добро од изузетног значаја на Унесковој листи светске културне баштине од 1986. године. Најновији предмет узет је у разматрање.

Да се о томе ипак водило рачуна сведоче културно-историјски споменици стари и хиљадама годинама захваљујући којима и данас учимо о нама. Управо како рече нобеловац Стајнбек: „Како ћемо без наше прошлости знати да смо то ми“.

У Републичком заводу за заштиту споменика културе Студеницу означавају као најзначајнији манастирски комплекс средњовековне Србије који и данас представља велики уметнички и духовни центар српског народа. Од 12. века, када је основана, та монашка заједница ни у једном тренутку није прекидала свој вишевековни живот, чији се културни слојеви препознају у низу градитељских и сликарских остварења. Задужбина и гробница родоначелника династије Немањића служила је као узор многим владарима те лозе.

У Министарству културе Спутњик у је речено да је Студеница, надамак Краљева, наш први споменик културе који је предложен и за заштиту од оружаног сукоба. Та материја детаљно је регулисана Конвенцијом о заштити културних добара у случају оружаног сукоба која је 1954. године донета у Хагу под покровитељством Унеска. Она прецизира да „штете нанесене културним добрима ма коме народу она припадала, представљају штету културном наслеђу целог човечанства“.

Конвенција регулише заштиту, чување културних добара, поштовање културних споменика, њихово посебно обележавање и потребу да стране уговорнице у време мира у војне правилнике или инструкције унесу одредбе којима би се осигурало поштовање одредби Конвенције. Указано је и на то да потписнице „још у време мира васпитавају особље својих оружаних снага да поштује културу и културна добра свих народа“.

Да таква одредба није била без смисла сведоче најновија збивања на ратом захваћеном Блиском Истоку, тужне сцене рушења Палмире, античког града Нимруда и осталих локалитета на том простору који се сматра колевком човечанства. Управо ових дана смо се на 13. годишњицу поново подсетили потресних слика дивљања и иживљавања Албанаца над српским црквама, средњовековним споменицима културе на Косову и Метохији.

Хашка конвенција би, по одредбама, требало да се примењује у сваком оружаном сукобу, међународном и немеђународном, а заштита се односи како на чување добара културе од последица оружаног сукоба у миру, тако и њихову заштиту од разарања и уништења у оружаном сукобу. Конвенција предвиђа санкције према којима ће бити прогоњене и подвргнуте казним или дисциплинским санкцијама особе, ма које народности, које су учиниле или су дале наредбу којом су прекршене одредбе Конвенције. Да ли ће?

„Искуства која смо имали у овом дивљачком разарању Блиског Истока уче нас да се ту мора бити крајње опрезан. Обично се у време сукоба један део заједнице нађе наспрам другог дела“, каже за Спутњик историчар уметности Никола Кусовац. Он подсећа да ми нисмо могли да тражимо никакву заштиту у време сатанизовања нашег народа.

Невоља у Сирији где, како наглашава, страдају грдна културна добра, произилази из тога што се неко определио да подели тај народ на две стране. Определивши се за једну страну, међународна заједница се, по оцени Кусовца, нашла и само на једној страни заштите цивилизацијских добара, дозволивши да се у Дамаску, колевци цивилизације, руши.

„Од међународне заједнице се не може очекивати ништа добро. Макар када би била на страни културних добара. То је игра овог времена у коме живимо и то је оно што осуђује најзначајније цивилизацијске споменике културе на тешку судбину“, истиче наш познати историчар уметности.

Он каже да се не узда много ни у то што ће да се односи на нашу Студеницу.

„Треба да се уздамо у се и у своје кљусе, односно добро да организујемо заштиту својих најзначајнијих споменика“, каже Кусовац.

Видите и сами, додаје он, да не можемо ни прстом да макнемо када су у питању најзначајнији споменици српске културе на Косову и Метохији.

„Могу нам уништити Пећку патријаршију да ми не можемо ништа да урадимо. Могу

кидисати као што су кидисали на Богородицу Љевишку и да је запале, а да ми не можемо прстом да мрднемо. Могу да нам униште Високе Дечане, а да ми који смо носиоци те баштине, не можемо ништа. Дакле, ружно време“, закључио је Кусовац.

Осим Студенице, на Унесковој листи светске културне баштине из Србије су од 1979. године комплекс Стари Рас са манастирима Сопоћани и Ћурђеви Ступови, а Петрова црква од 2006, Манастир Високи Дечани уписан је 2004, а остали средњовековни манастири на Косову и Метохији који су на листи уписани су 2006. године и сви они заједно са Дечанима на листи су „споменика светске баштине у опасности“. Археолошко налазиште Гамзиград — Ромулијана на листи је од 2007, а од прошле године на листи Унеска су и стећци, средњовековни надгробни споменици са три локалитета у Србији.

Да ли су светли примери, који су подразумевали часно ратовање, када се и без постојања конвенција војска учила да поштује културна добра, део прошлости? Остало је забележено да се у шпанском грађанском рату (1936 — 1939) један републикански командант, у борбама око Мадрида, одлучио за ризичнију ратну операцију само зато да не би дошло до оштећења или уништења музеја Прадо и његовог културног блага.

(Спутњик)